

**Jaarverslag Stichting Meldpunt Misbruik
in kerkelijke relaties**

2019

INHOUD

PAGINA

1. Van het bestuur	3
2. Misbruik in de bijbel	5
3. Wat heeft het Meldpunt Misbruik bereikt?	5
4. Het Meldpunt Misbruik en de media	7
5. De cijfers spreken	7
6. Toekomstplannen	8
7. Financieel overzicht	9

Stichting Meldpunt Misbruik in Kerkelijke Relaties is een initiatief van de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt, de Nederlands Gereformeerde Kerken, de Hersteld Hervormde Kerk en de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland.

Contactgegevens:

I: www.meldpuntmisbruik.nl

E: info@meldpuntmisbruik.nl

M: Vertrouwenspersoon: 06 81 08 01 17

Communicatie & preventie: 06 20 05 44 52

1. Van het bestuur

Hierbij ontvangt u het verslag van de Stichting Meldpunt Misbruik in Kerkelijke Relaties over het jaar 2019.

Ons beeld van de kerk is een plaats waar het goed leven en groeien is, een schuilplaats die veiligheid en liefde biedt aan alle mensen, jong en oud. In een veilige kerk is geen plaats voor seksueel misbruik. Wij voelen ons geroepen om ervoor te zorgen dat onze kerk een 'veilig huis' wordt, is en blijft. Het Meldpunt Misbruik wil bijdragen aan een veilige kerk, waarin seksueel misbruik niet meer voorkomt en dat, als het toch plaatsvindt, alles erop gericht is dit op een veilige manier te bespreken en adequaat te handelen. Daarom richt het Meldpunt Misbruik zich naast het adviseren en begeleiden bij meldingen en klachten met nadruk ook op preventie, op het creëren van de juiste randvoorwaarden.

Enkele onderwerpen uit het jaarverslag

Het bestuur is verheugd dat ook in 2019 veel kerkelijke gemeenten vertrouwenspersonen hebben benoemd en geïnvesteerd hebben in de toerusting van hen. Het afgelopen jaar was een recordjaar voor trainingen die worden gegeven door (medewerkers van) het Meldpunt Misbruik. Er zijn overigens ook veel cursisten vanuit andere dan bij het Meldpunt Misbruik aangesloten kerken.

Het aantal adviesvragen is opnieuw gedaald ten opzichte van vorige jaren. Het aantal meldingen en signalen blijft vrij constant. Voor het complete overzicht verwijzen wij naar paragraaf 5: De cijfers spreken.

In 2019 is in samenwerking met de andere kerkelijke meldpunten de nieuwe website gelanceerd: www.eenveiligekerkerk.nl. Op deze site wordt een overzicht gegeven van verschillende kennisbronnen en instrumenten ten behoeve van de veiligheid in de kerken.

Ook in 2019 was er verschillende malen interesse vanuit media om te spreken met de communicatieadviseur van het Meldpunt Misbruik.

Medewerkers Meldpunt Misbruik

Als bestuur hebben we grote waardering voor onze medewerkers, voor hun voortdurende grote inzet, zorgvuldigheid, flexibiliteit en professionaliteit. De vertrouwenspersoon van het Meldpunt Misbruik is mevrouw C. de Ruyter. Zij begeleidt slachtoffers en adviseert kerken en vertrouwenspersonen. Daarnaast verzorgt zij gastlessen bij verschillende opleidingen. Mevrouw I. van Dongen is coördinator en communicatieadviseur. Zij heeft onder meer hard gewerkt aan de website www.eenveiligekerkerk.nl en de contacten met andere kerkelijke meldpunten. Mevrouw De Ruyter en mevrouw Van Dongen zijn op elkaar ingespeeld en vullen elkaar goed aan.

Onze dank gaat uit naar mevrouw G. Kooij. Zij wordt geregeld door ons gevraagd om trainingen te geven aan vertrouwenspersonen. Om de continuïteit van werkzaamheden te versterken is het bestuur op zoek gegaan naar extra inzetbare krachten voor het Meldpunt Misbruik. Dit heeft geresulteerd in een samenwerking met de heer R. Reinders. We hopen dat het Meldpunt Misbruik nog lang van hun diensten gebruik zal kunnen en mogen maken.

Bestuurssamenstelling

In het bestuur zijn de vijf kerken die zijn aangesloten bij het Meldpunt Misbruik vertegenwoordigd. Ds. S.W. de Boer is voorzitter. Hij vertegenwoordigt de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt. Penningmeester de heer W. Vrijmoeth is in 2019 afgetreden. Hij wordt van harte bedankt voor de grote inzet en alle mooie stappen die hij met de andere bestuursleden heeft mogen zetten in de opbouw en doorontwikkeling van het Meldpunt Misbruik. Hij is inmiddels opgevolgd door de heer

H.W. Hartman, als vertegenwoordiger van de Nederlands Gereformeerde Kerken. Mevrouw A. van Dijk-Toorman is secretaris en zit namens de Christelijke Gereformeerde Kerken in het bestuur. Vanuit de Hersteld Hervormde Kerk is ds. P.C. Hoek lid van het bestuur. Vanuit de voortgezette Gereformeerde Kerken completeert ds. A. van Harten-Tip het bestuur.

Het bestuur vergadert minimaal driemaal per jaar. Tijdens de bestuursvergaderingen zijn ook beide medewerkers aanwezig, die net als de bestuursleden agendapunten kunnen inbrengen. In 2019 is tevens een start gemaakt met een visie op het Meldpunt Misbruik voor de komende jaren. Dit zal in 2020 verder vorm krijgen. De financiële verantwoording van het jaar 2019 is opgenomen in paragraaf 7: Financieel overzicht.

We bidden onze God of Hij medewerkers en bestuur kracht, zegen en gezondheid wil geven bij hun werk.

Het bestuur

2. Misbruik in de bijbel

Een belangrijke vraag is wat de bijbel eigenlijk zegt over misbruik. In de bijbel lezen we diverse verhalen van ernstige vormen van misbruik. De bijbel zwijgt hier niet over, er rust in de bijbel geen taboe op maar hij is er juist open over. Dit kan ons helpen om ook in de kerk over misbruik te (s)preken. Voorbeelden uit de bijbel zijn: het misbruik van Tamar door haar broer Amnon, de geschiedenis van Saraï en tot tweemaal toe de rol van Abraham daarin, de aanranding van Jozef door de vrouw van Potifar, het machtsmisbruik van David waardoor hij vervolgens seksueel misbruik maakte van Bathseba. Door te (s)preken over deze verhalen uit de bijbel doorbreken we het taboe en kunnen we slachtoffers erkenning geven. We kunnen de gelegenheid aangrijpen om hen te laten weten dat misbruik ingaat tegen alles wat God ons in zijn woord leert ten aanzien van de omgang met onze naaste. Er kan ruimte ontstaan voor slachtoffers om te gaan spreken. En, minstens zo belangrijk, er kan recht gedaan worden. God is een God van recht, misbruik laat Hem niet onberoerd. Die boodschap mag ook in de kerk doorklinken.

Op de toerustingsdag voor vertrouwenspersonen heeft Jeroen Sytsma, predikant van de Koningskerk van Zwolle één verhaal over misbruik in de bijbel uitgelicht: dat van Tamar. Hij heeft zijn lezing de titel meegegeven: 'Een stille tocht voor Tamar'. Indrukwekkend zoals Sytsma aan de hand van dit bijbelverhaal laat zien hoe de systemen rondom misbruik vaak werken. Tamar wordt aangespoord te zwijgen: 'Zwijg zusje, het is je broer.'

Het belang van rechtdoen

Het is van belang slachtoffers ruimte te bieden om het misbruik te melden, aangifte te doen of een klacht bij de kerkelijke klachtencommissie in te dienen. Dan kan er recht gedaan worden. Het is voor slachtoffers niet altijd makkelijk om die weg te gaan, zij hebben daarvoor steun vanuit hun omgeving nodig. Mensen uit de kerkelijke omgeving kunnen zulke steungevers zijn.

Seksueel misbruik heeft gevolgen. Zowel voor het slachtoffer als voor de plegger van het misbruik. Het slachtoffer kan ernstig beschadigd zijn door het misbruik. Het kan een traumatische ervaring zijn dat haar / zijn leven blijvend beïnvloedt. Maar ook de plegger zal de gevolgen van het misbruik moeten dragen. Een plegger van misbruik zal niet meer vanzelfsprekend de positie behouden in de kerk, het werk, sociale omgeving, familieverbanden die hij / zij had voor het misbruik bekend was.

Een moedige kerk

Er is moed nodig om misbruik te melden en even goed is er moed nodig om het verhaal aan te horen en te beseffen dat er mogelijk consequenties aan verbonden zijn. Een veilige kerk is een moedige kerk, waar respect is voor mannen en vrouwen, voor kinderen en kwetsbaren en waar misbruik gemeld mag en bestreden moet worden.

3. Wat heeft het Meldpunt Misbruik bereikt?

We zijn dankbaar dat in 2019:

- slachtoffers en/of hun omgeving het Meldpunt Misbruik hebben ingeschakeld voor steun en advies;
- dertien kerkenraden een beroep konden doen op gemeentebegeleiders;
- het aantal vertrouwenspersonen in de kerken is gegroeid van 639 naar 702;
- zestien keer de training aan in totaal 193 vertrouwenspersonen is gegeven;
- de jaarlijkse toerustingsdag voor vertrouwenspersonen bezocht is door 300 personen en met een 8,4 is beoordeeld;

- contacten onderhouden zijn met de kerkelijke meldpunten SMPR (Protestante Kerken in Nederland e.a.), Stichting Evangelisch Meldpunt SEM, het Meldpunt Grensoverschrijdend gedrag van de Rooms Katholieke Kerk en het Reformatorisch Meldpunt 'Ik meld het'
- samenwerking is ontstaan met Tear rond het thema misbruik en de website Veiligekerken.nl;
- gastles is gegeven aan de TU in Kampen;
- diverse voorlichtingsavonden en workshops in kerken en heidagen zijn gegeven;
- aandacht in de media is geweest voor (de ernstige gevolgen van) seksueel misbruik.

Advies en ondersteuning slachtoffers

Cijfers tonen aan dat slachtoffers in het algemeen lang wachten voordat zij melding maken van een situatie van misbruik. Voor slachtoffers van misbruik waar een kerkelijke functionaris bij betrokken is, geldt dat niet anders. Zeker als de pleger van misbruik zich in de sociale context van het slachtoffer bevindt maakt dat het melden lastig. Immers de pleger is niet alleen iemand die jij als slachtoffer kent maar het is ook de gewaardeerde ouderling, jeugdwerker, diaken of predikant uit jouw gemeente. Schuldgevoel, angst om niet geloofd te worden, geen onderdeel meer te kunnen zijn van de gemeenschap zijn factoren die melden belemmeren. Bij het Meldpunt Misbruik bieden we een luisterend oor en begeleiden we slachtoffers bij het maken van een keus om het misbruik te melden, een klacht in te dienen of politie / justitie in te schakelen.

Advies en ondersteuning kerken

Als misbruik bekend is kan de kerk niet weggijken. De kerk heeft verantwoordelijkheden voor het gedrag van functionarissen die door hen zijn aangesteld. Bij een melding van seksueel misbruik zal de kerk het protocol moeten volgen. Het Meldpunt Misbruik begeleidt kerken daarbij en adviseert hen, indien noodzakelijk, een gemeentebegeleider in te schakelen.

Kerken kunnen niet de verantwoordelijkheid dragen voor wat er mis gaat in gezinnen. Toch heeft de kerk ook dan een eigen rol in het erkennen, eventueel verwijzen en pastoraal begeleiden van alle betrokkenen bij het misbruik. Veel adviesvragen bij het Meldpunt Misbruik hebben betrekking op situaties van incest of misbruik tussen gemeenteleden onderling waar geen kerkelijke functionaris bij betrokken is.

Ondersteuning door gemeentebegeleiding

In 2019 hebben dertien gemeenten ondersteuning ontvangen van één van de bij het Meldpunt Misbruik aangesloten gemeentebegeleiders. Dit betrof vier nieuwe situaties en negen lopende aanvragen van eerdere jaren. Deze begeleiding kan bestaan uit enkele telefonische adviezen tot aan langer durende begeleiding van enkele maanden.

Vertrouwenspersonen

Nog altijd neemt het aantal vertrouwenspersonen in de kerken toe. Meldden we in 2018 een aantal van 639 personen, in 2019 heeft het Meldpunt Misbruik 702 vertrouwenspersonen in het bestand opgenomen. Vertrouwenspersonen hebben een belangrijke rol in de kerken. Zij zijn, naast eerste aanspreekpunt een belangrijke schakel in het preventiebeleid van de kerken. Wij zijn trots op deze vrijwilligers die zich inzetten voor een veilige kerk!

Scholing en toerusting

Het belang van scholing voor vertrouwenspersonen wordt steeds meer ingezien. In 2019 zijn 193 vertrouwenspersonen getraind. In deze training leren vertrouwenspersonen hun eigen onafhankelijke positie in te nemen in het geheel van de kerkelijke structuur. Er worden cases nagespeeld, informatie gegeven over seksueel misbruik en de gevolgen hiervan. Ook krijgen zij tools aangereikt voor het opzetten van preventieactiviteiten, het opstellen van een jaarplan en oefenen zij communicatievaardigheden.

De jaarlijkse Toerustingsdag voor vertrouwenspersonen vond plaats op 2 november 2019. We kijken terug op een volle, leerzame Toerustingsdag met 300 betrokken deelnemers. Het thema was: 'De kerk een veilige plaats' en had als uitgangspunt het preventieplan 'Een veilige kerk'. Na de inleiding van Jeroen Sytsma 'een stille tocht voor Tamar' volgden zes workshops. Bij elke workshop werkten we een stap uit het preventieplan uit. De Toerustingsdag kreeg van de deelnemers een 8,4.

Samenwerking meldpunten

Samen met de coördinatoren van SMPR, SEM (Stichting Evangelisch Meldpunt) en het Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag (van de Rooms-Katholieke Kerk) is de website eenveiligekerkerk.nl ingericht. Deze website is een platform met informatie en preventiemateriaal voor alle kerkelijke denominaties. Tegelijk biedt de website een overzicht van de beschikbare kerkelijke meldpunten. Halverwege 2019 heeft Tear aansluiting gezocht bij dit initiatief. In 2020 hopen we vanuit deze samenwerking de nieuwe website veiligekerkerk.nl te kunnen lanceren en door middel van campagnes publieke aandacht voor het belang van een veilige kerk te creëren.

4. Het Meldpunt Misbruik en de media

In februari 2019 lanceert het Meldpunt Misbruik, samen met de meldpunten SMPR, SEM en het Meldpunt van de R.K.Kerk het stappenplan 'Een veilige kerk' op de website: www.eenveiligekerkerk.nl. Diverse christelijke media plaatsen hier berichtgeving over.

Op 11 september interviewt Groot Nieuws Radio Bert Houwen, gemeentebegeleider bij het Meldpunt Misbruik. Hij vertelt in het programma 'Bij Jorieke' wat kerken juist wel en niet moeten doen, hoe ze kunnen opkomen voor de slachtoffers en welk traject gevolgd kan worden na een melding van misbruik.

In het Reformatorisch Dagblad van 2 november is een verslag opgenomen van de jaarlijkse Toerustingsdag voor vertrouwenspersonen: 'Zwijg niet over seksueel misbruik in de kerk.'

De rol van de media

De media hebben een grote rol gespeeld bij het aan het licht brengen van seksueel misbruik en de gevolgen daarvan. Mede daardoor zijn bij veel instellingen, organisaties en ook kerken de ogen open gegaan voor het kwaad van misbruik. Wij zijn ervan overtuigd dat openheid één van de middelen is in de strijd tegen misbruik.

5. De cijfers spreken

Opnieuw is het aantal adviesvragen gedaald ten opzicht van voorgaande jaren.

	Klacht	Melding	Signaal	Advies	Totaal
2015	0	8	3	42	53
2016	0	10	7	62	79
2017	3	11	6	81	101
2018	1	11	6	61	79
2019	0	13	5	47	65

Algemeen

Seksueel misbruik is een 'paraplubegrip' voor verschillende vormen van ongewenst seksueel contact. Het kan daarbij gaan om aanrakingen, seksueel geweld, seksuele intimidatie, aanranding, verkrachting, maar ook om seksueel getinte berichtjes via social media, app of e-mails (sexting).

Seksueel misbruik gaat over alle vormen van seksuele grensoverschrijding. Wij registreren, onafhankelijk van de ernst, de aard en de omvang van de seksuele grensoverschrijding in vier categorieën: klacht, melding, signaal en advies.

Verklaring van de categorieën

Klacht: een klager dient onder begeleiding van het Meldpunt Misbruik een klacht in bij de klachtencommissie.

Melding: er wordt misbruik gemeld waarbij een kerkelijke functionaris als aangeklaagde is betrokken.

Signaal: er is sprake van een situatie die mogelijk gevaar op kan leveren voor de veiligheid in de gemeente. Er zijn geen feiten die duiden op misbruik.

Advies: Er is sprake van misbruik waarbij geen kerkelijk functionaris als aangeklaagde is betrokken maar dat wel plaats vindt in de kerkelijke context, b.v. incest in een gezin dat lid is van een gemeente, grensoverschrijdend gedrag tussen gemeenteleden. Ook kan het een doorverwijzing betreffen naar hulpverleningsorganisaties of één van de andere kerkelijke meldpunten.

6. Toekomstplannen

Leer ons zo onze dagen te tellen dat wijsheid ons hart vervult. Psalm 90 vers 12

Op het moment dat dit jaarverslag wordt geschreven is de hele wereld in de ban van het corona virus. We worden er ernstig door getroffen, de consequenties zijn groot. Voor kerken, de maatschappij, de economie en voor gezinnen. In de nieuwsbrief voor vertrouwenspersonen van april 2020 hebben we aandacht gevraagd voor gezinnen. Op onze website hebben we daar een pagina met informatie voor ingericht. We realiseren ons dat huiselijk geweld en het voorkomen ervan niet de verantwoordelijkheid is van vertrouwenspersonen, het Meldpunt Misbruik of de kerken. Er zijn andere organisaties die daar professionele hulp bij kunnen bieden. Toch kunnen we niet weggijken. Kerken kunnen een krachtig en helend netwerk bieden aan slachtoffers van misbruik. Ook kunnen zij als gemeenschap van mensen, verbonden door hun liefde voor God, signalen opmerken en bespreekbaar maken.

Een oud Afrikaans gezegde luidt: 'It takes a whole village to raise a child'. In de kerk beamen we dit. Bij de doop van een kind van de gemeente belooft de gemeente dat zij, indien wenselijk en mogelijk, de ouders te zullen steunen bij de opvoeding van hun kind. Een prachtige belofte die juist als het gezin het moeilijk heeft zijn waarde kan bewijzen. Laat je hart hiervoor vervullen met wijsheid.

Veiligekerk.nl

In 2020 hopen we in samenwerking met andere kerkelijke meldpunten en de organisatie Tear de vernieuwde website www.veiligekerk.nl te lanceren. Deze site bevat naast het stappenplan 'Een veilige kerk' informatie over wat de kerk en wat omstanders kunnen doen als seksueel misbruik bekend wordt. Ook biedt de site informatie over huiselijk geweld en over een aantal belangrijke hulpverleningsorganisaties. Er wordt een klankbordgroep opgericht bestaande uit vertegenwoordigers van diverse relevante christelijke organisaties. Met campagnes willen we publieke aandacht gaan vragen voor het belang van een veilige kerk.

7. Financieel overzicht

<u>Kosten</u>		<u>Baten</u>	
Personeel	€ 53.769,39	Bijdrage CGK	€ 7.887,00
Onkosten	€ 84,00	Bijdrage GKV	€ 13.310,00
Bijeenkomsten	€ 2.275,00	Bijdrage NGK	€ 3.451,00
Allerlei	€ 5.975,44	Bijdrage HHK	€ 4.437,00
Bankkosten	€ 119,38	Bijdrage VGK	€ 285,00
		Bijdrage GG Kampen	€ 200,00
		Cursussen	€ 59.714,78
		Diverse giften	€ 1.846,70
Overschot 2019	€ 28.908,27		
Totaal	<u>€ 91.131,48</u>		<u>€ 91.131,48</u>
Vermogen op 1 januari 2019		€ 32.487,87	
Overschot 2019		<u>€ 28.908,27</u>	
Saldo 31 december 2019		€ 61.396,14	